

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Weken en weken lang ontving ik geen vragen. Althans geen vragen, die ik geschikt achtte voor beantwoording in deze rubriek.

Doch nu, eindelijk, werd me er een toegezonden, die ik hier gaarne tracht te beantwoorden.

Eén — neen, eigenlijk een geheele reeks. Maar die zich toch, omdat ze zich om één en hetzelfde vraagstuk bewegen, als één lieten aandienen.

Om mijn lezers zelf te laten zien, waar het den inzender om gaat, laat ik hier zijn schrijven, dat daarvoor niet te lang is, volgen.

Na een korte inleiding, gaat hij voort:

„En nu mijn vraag. — Ik zoek naar een juiste formulering. Ik zou ze misschien zó kunnen stellen: „Is ons niet-kunnen-begrijpen van het verband tusschen Gods Raad en onze verantwoordelijkheid niet een ernstige belemmering voor ons schuldgevoel?”

Als we het verstandelijk en logisch niet kunnen beredeneeren, dat God rechtvaardig is, kan het berouw dan wel gemeend zijn? Is het schuldgevoel wel volledig, als we weten, dat God toch ook in zekeren zin de zonde gewild heeft?

Als we nadenken, roept ons dan niet alles toe: „God is niet rechtvaardig?”

Of is misschien ons rechtsgevoel zó totaal veranderd door de zonde, dat er niets oorspronkelijks meer in is? Als de Heilige Geest den mensch van zonde overtuigt, wordt dan het verstand geheel of gedeeltelijk terzijde gesteld? Zoolang er nog iets in mij is, dat in opstand komt tegen Gods recht, ben ik dan wel eerlijk in mijn schuldbelijdenis?

Is ons recht niet van Gods recht afgeleid? Of is Gods recht geheel andersoortig?

Ik denk wel eens: „Hoe is het mogelijk, dat ooit een mensch al Gods werk kan billijken?” Of is dit misschien bekeering, dat men Gods recht wel ziet en voelt? Maar dan is de zaak voor mij misschien wel hopeloos. Of kan ik iets, dat mij onrecht toeschijnt, wel recht noemen?

Dominé, ik heb veel met dit vraagstuk geworsteld, en het is me nog niet duidelijk. Ik denk wel eens, dat het zelfmisleiding is, als ik mezelf voor geloovig houd, terwijl ik Gods oordeelen niet kan verdedigen als te zijn het hoogste recht. — Kan men God liefhebben, die alles doet om Zichzelf?”

Dat zijn de vragen.

Hoogst-ernstige vragen. En die ons dubbel toespreken, omdat ze niet gesteld worden als schoolse vragen, als afgetrokken kwesties van dogmatiek, van rechtzinnigheid in de leer, maar opkomen uit eigen zieleleven, dat er mee worstelen ging. Zoals het eigenlijk met al onze vragen moest zijn, die God en onze verhouding tot God raken. Want als het goed zou zijn, moesten ze ons nooit bezighouden als kwesties van leer daar we onszelf buiten stellen, maar als levens-kwesties, waarbij het gaat om eigen zielsbehoud.

Zó wil ik dan ook trachten deze vragen te beantwoorden.

Daarvoor moet ik ze eerst wat ordenen.

Want al loopt er, zooals ze zich in den geest van den inzender voordragen en ongedwongen uit zijn pen vloeiden, wel één draad doorheen — ze wenden zich toch gedurig in een andere richting en betrekken zich telkens op andere dingen.

De achtergrond — de ondergrond moest ik misschien liever zeggen — van alle vragen geldt een zielkundig moment: het waarachtige schuldgevoel, het oprechte berouw over de zonde.

De vrager beseft en weet, dat schuldgevoel — dat berouw over de zonde betamelijk en noodzakelijk is. Ook, dat het oprechte berouw alle zonde betreft op God, dat het een leedwezen over de zonde is om Gods wil — om het onrecht dat we met elke zonde den Heere onzen God aandoen — en dat het een hartelijk en innig leedwezen is.

Zó begéert hij het ook. Zó zou hij het zelf willen gevoelen. En zoo zóekt hij het voor zichzelf.

Maar hij vindt het niet. Althans niet in die innigheid die hij wenschen zou en die hij beseft dat betaamt tegenover God.

En hij ervaart, dat de oorzaak daarvan te zoeken is in verstandelijke overwegingen, die hem beletten en de zonde en God den Heere zó te zien, als voorwaarde is voor oprecht en diep berouw.

Overwegingen, die naar den éenen kant afdingen op de schuld der zonde, en naar den anderen op de majesteit van de heiligheid, de gerechtigheid en het recht Gods, en die daardoor de doorwerking van zijn berouw tot waarachtige verbrijzeling en hartelijke verootmoediging voor Gods aangezicht stuiten en breken.

Die overwegingen, onderling nauw verwant, en daarom elkander gedurig kruisend, gelden drielei: 1e. Gods verhouding tot de zonde, in zijn eeuwigen Raad. — Deze overweging treedt hem bij zijn berouw van twee kanten in den weg: door af te dingen op de gruwelijkheid en de schuld der zonde, als immers door God gewild; en door af te dingen op de majesteit van de heiligheid Gods, als die de zonde wilde.

2e. Gods verhouding tot de zonde in zijn voor-

zienig bestel over de wereld: het kwaad blijft dikwijls ongestraft, en onschuldigen worden even dikwijls door de oordeelen Gods getroffen. — Ook deze overweging staat z.i. naar twee kanten aan schuldgevoel en verootmoediging in den weg: naar den kant der zonde, wijl ze afdingt op het ernstig karakter van het kwaad; en naar de zijde Gods, wijl ze wil afdingen op den ernst dien God maakt met het onderscheid tusschen goed en kwaad.

Aan deze laatste gevolgtrekking verbindt zich dan voorts de twijfel aan de rechtvaardigheid Gods: aan Gods handhaving van het recht. Doch bij dien twijfel treedt inzender dan weer zichzelf in den weg met de vraag: of onze opvatting van het recht misschien een andere is dan overeenkomt met wat voor recht geldt bij onzen God. Een vraag, die hij meent dan aanstonds ontkennend te moeten beantwoorden, wijl toch het recht, zooals het geldt onder de menschen, is afgeleid van het recht, gelijk het geldt voor God.

3e. De derde verstandelijke overweging eindelijk die voor oprecht en innig berouw geen plaats wil laten, is deze, dat God zó niet schijnt te beantwoorden aan de Wet waarvan alle zonde de overtreding is. De Wet toch eischt van ons, dat we zullen liefhebben, terwijl God zelf, die alles doet om Zijn wil, zonder liefde schijnt te zijn.

Ook in deze overweging stuit het schuldgevoel op een dubbelen hinderpaal: naar den kant der zonde, omdat ze haar (immers de liefdeloosheid, de zelfzucht) schijnt te verontschuldigen; en naar de zijde Gods, wijl ze ook Hem niet vrij laat van wat als zonde door ons gevoeld en beleden moet worden.

Terwijl er dan achter deze laatste overweging nog een vraag ligt — die hier, op 't stuk van ons schuldgevoel, wel zéér diep insnijdt, omdat ze den grond onzer zedelijke verantwoordelijkheid, en dus van onze schuld, tegenover God raakt — of n.l. God, die alles schiep en doet om Zichzelfs wille, wel recht heeft ons de Wet der liefde te stellen.

Dit zijn, naar ik meen de vragen, die overleggingen, die de brief van onzen inzender te lezen geeft.

Ik heb ze, binnen de grenzen van den eerbied voor onzen God, zoo scherp en zoo duidelijk mogelijk geformuleerd. Niet om ze inzender juist zó toe te dichten. — Daarmede zou ik hem onrecht doen. Gelijk uit zijn schrijven blijkt, zijn ze veelmeer wapenen waarmee hij bestreden wordt, dan wapentuig waarmee hij zelf strijdt tegen God en de waarheid. Maar ik trachtte ze zoo duidelijk mogelijk, in mijn eigen woorden, weer te geven — óók opdat hij zelf den zin en de strekking ervan te beter mocht doorzien.

In ons e.v. nummer hoop ik een begin te maken met de beantwoording.

V.

F.

IN PERSSCHOUW

Kwestie-Ubbink.

Ook nu geven we uit alle bladen, die ons onder de ogen kwamen, een kenmerkende passage.

Eerst de gereformeerde pers.

„De Heraut” (Prof. Kuiper) zegt in een vervolgartikel o.m., nadat ten aanzien van de Schrift enkele uitspraken van Dr Ubbink geciteerd zijn:

Maar al spreekt Dr Ubbink zich hier uit op een wijze, die schijnbaar aan het gezag der Schrift volkomen recht doet weidervaren, er zijn andere uitspraken, die hiernaede kwalijk zijn overeen te brengen en die wel degelijk aan het Goddelijk gezag der Schrift te kort doen en in strijd zijn niet alleen met de gangbare gedachte der volksorthodoxie, maar ook met wat onze Reformatoren hebben beleden en onze Kerken in haar belijdenisschriften hebben uitgesproken. De Heilige Schrift bevat wel deze Goddelijke Zelfopenbaring, zegt hij, maar ze is niet identiek met Gods Woord. Gods Woord en de Schrift moeten daarom scherp onderscheiden worden (blz. 217). Het is juist de groote dwaling van de „gnosis orthodoxe”, dat ze zonder onderscheiding leert, dat de Heilige Schrift Gods Woord is. (blz. 217). Hieruit nu vloeit vanzelf voort, dat volgens hem de Heilige Schrift ook niet onfeilbaar en niet volmaakt is.

Ook deze mededeeling is van beteekenis:

Hij zegt, dat wij „om niet in het allergrootste gevaar voor allen godsdienst, de veruitwendiging, te vervallen, uitdrukkelijk en opzettelijk de gedachte verwerpen van een geheel door God ingegeven Schrift of ook van een geheel onfeilbare Schrift, hoezeer ook vasthoudende aan het kenbare, levende en eeuwig blijvende onfeilbare Woord van God” (blz. 376).

Eveneens dit:

Dat Dr Ubbink daarom ook niet geloof aan een wezenlijk verschil tusschen de Heilige Schrift en andere geschriften zegt hij zelf in Art. 12 zijner proeve van Confessie.

Men dient wel in het oog te houden wat volgt:

Tegen de (ze) mechanische inspiratieler der Schrift gaat het verzet van Dr Ubbink niet. Ook van een Goddelijke inspiratie, waardoor de Bijbelschrijvers geleid zijn, zoodat deze Goddelijke leiding ons borg

staat, dat wat ze schreven waar is — en daarop komt het aan — wil Dr Ubbink niet weten (blz. 231). Concludeerend merkt het blad op:

Dat dit standpunt met onze Belijdenis in strijd is, zal voor ieder wel duidelijk zijn en wordt door Dr Ubbink zelf ook erkend.

Gelijk ook dit:

Wat Dr Ubbink leert aangaande het onderscheid van Gods Woord, dat in de Schrift is, en de Schrift zelf, is niet anders dan wat de ethische theologen steeds hebben beweerd. Het is deze ethische opvatting, die niet alleen door de volksorthodoxie, maar door onze uitnemendste theologen, een Bavinck en Kuiper bestreden is.

Indertijd, Dr Ubbink behoort niet tot degenen, die „dat willen, wat in Bavinck was”; hij kan, voor wie nuchter is, slechts „een knuppel” werpen „in het hoenderhok” van hen, die zich diets maken, dat ze „de erfenis van Bavinck willen redden”. Dit is in dit geval nu eens duidelijk, omdat althans deze schrijver zich uitspreekt; hetgeen van alle ongeroepen bewaarders van „Bavinck's erfenis” helaas niet kan gezegd worden. In het „hersteld-verbandsche” „hoenderhok” (om een bekende beeldspraak trouw te blijven) kan elk woord van instemming met wat Dr U. schrijft, niet anders dan een dikke knuppel zijn; bijzonder duidelijk wordt er door, dat de kerkelijke verklaring, volgens welke men de drie formulieren aanvaardt, alteminst gehandhaafd wordt. Wij komen er beneden nog op terug.

In „Kerkb. v. d. Gerel. Kerk van Amsterdam-Zuid” spreekt de heer Van Kerkhof over het boek. Zinspelend op wat wij van Dr Geelkerken citeerden (de zooeven bedoelde meer psychologisch verklaarbare, dan logisch legitimeerbare beeldspraak van den knuppel, etc.) merkt het blad op:

De lezing van Dr Ubbink's boek heeft daar op de ingevallen kaken weer een blaasje te voorschijn geroepen, en men verneukt zich al bij de gedachte wat „de zaak-Ubbink” nog wel eens zou kunnen worden. Er is in elk geval weer stof voor de schrijverij — schamperend en zeurderig. En het oordeel staat reeds vast. Als Dr U. in onze kerken gehandhaafd blijft, wordt er gemeten met twee maten, en als hij zijn plaats ruimen moet, valt hij als slachtoffer van kerkelijke tyrannie.

Juist gezegd; en hoe men dit qualificeeren moet, wordt duidelijk, als men tegelijk uit hetzelfde kamp „maranatha” hoort roepen...

De schrijver in hetzelfde blad constateert

het feit, dat de schrijver, in flagranten strijd met de belofte door hem afgelegd bij het ondertekenen van het Formulier voor de Dienaren des Woords, niet in den kerkelijken weg zijn bezwaren tegen onze Belijdenis heeft aanhangig gemaakt.

Deze houding kan verbazen, maar wij stellen de vraag, of de kerken daaraan zelf ook niet een beetje schuld hebben.

Op papier ligt de weg, die hij een opkomend grammen te bewandelen is, duidelijk geteekend. Het spreekt voorts toch ook eigenlijk vanzelf, dat iemand wiens zaak bij de kerkelijke vergadering in behandeling is, zich er van onthoudt intusschen buiten die vergadering om, een beroep op het kerkelijk publiek te doen. Maar we konden in de laatste jaren telkens waarnemen, dat de betrokkenen aanstonds een strijd in het openbaar aanvingen door de drukpers in hun dienst te nemen. Soms gaat een kerkelijke vergadering, teneinde zich tegen den aanval te verdedigen, dan eveneens op publiek terrein over. Als dit kwaad voortvreet, en de kerken daaraan geen paal en perk stellen, zullen we daarvan nog wat verdriet beleven. Het behoort vast te staan, dat wie den geordenden weg verlaat door in de openbaarheid te stappen, deswege zonder meer meteen onder de kerkelijke discipline valt.

De heer Van Kerkhof stelt enkele vragen op den man af:

Deze predikant dient in onze kerken reeds meer dan 27 jaar. Hoe predikte en preekt hij? Zouden we moeten gelooven, dat de denkbeelden, in zijn boek ontwikkeld, nooit op den kansel hun vertolking hebben gevonden? Heeft hij zich uiterlijk stipt aan de Belijdenis gehouden, of heeft men in de kerkeraadshank zitten slapen? Het is niet vleiend voor de betrokkenen, maar wij vreezen, dat het laatste wel min of meer het geval zal zijn.

Verder: heeft men bij de kerkvisitatie nooit brandlucht geroken? Of bij het onderzoek voor de toelating tot het Heilig Avondmaal? En heeft Dr U. nooit behoefte, ja den plicht gevoeld zijn bezwaren eens met collega's of met professoren (van zijn mede-opzieners zwijgen we nu maar, ofschoon strikt genomen ten onrechte) te bespreken? Sluit hij zich met zijn denkwerkstelen in zijn studeerkamer op en laat hij dan op een gegeven oogenblik zijn boek gelijk een bom maar uit de lucht vallen, als een, die het alleen tot een oplossing brengt?

Het schijnt, dat hier weer in meer dan een opzicht gezondigd is tegen de geestelijke banden, die in de gemeente van Christus liggen.

Voorts trekt de aandacht een artikel van de hand van Ds D. Nauta, merkwaardig, omdat het in het orgaan van de classis, waartoe Dr Ubbink behoort, is verschenen („Rijnlandsche Kerkbode”):

Het is een waardig boek geworden, waarin scheldwoorden ontbreken, gelijk trouwens van den auteur niet anders was te verwachten. Maar in verband met verschijnselen van geheel andersoortigen aard, die ook wel zijn voorgekomen, verdient deze omstandigheid afzonderlijke vermelding.

Spreekend

ten aanzien

dat er ge

Formulier

toch moe

Even lat

Het de

dat deze

Ze zijn

Ds Nauta

Het st

kerken e

geraken,

deelen o

het zui

stonds a

gen, o

te voer

op een v

de Belij

geheel.

En hij b

Vandae

bladen g

ningsfor

zal dit v

geven.

„De Wac

Voor e

ongeschil

Maar l

inkleedin

is met o

In enk

beschuld

De „Ger

daelt:

Van w

mensch

denken,

ingang r

opvatting

blijven,

„Franeke

zeer gew

en van

dingen, e

van de C

Tot zoo

onder de o

En nu d

In „Over

verband) i

zich uit. H

Geest”, wa

tiger) heeft

poort meer

Dit bo

Ubbink,

Hoe de

die men p

Het ge

gonnen.

Dr Ubb

aangezie

Blijkbaar

ren” wel t

tig intree

leidt, en

zoover t

als de m

plechtige

apostel str

den oorlog

ze over, er

eener „ke

doen hoer

Voorts g

schrijver, i

óók al n

Geest”; im

de hier uit

drukking:

sterk op d

Voor o

van zoo

acht wil

vaarden.

ook voor

de vraag

en aan l

kan wor

Wij zou

tot bezi

ging met I

over de w

heilig hou

gelijk heb

ken bindt

verband”

voor Ds v.

In verbi

haloeten, z